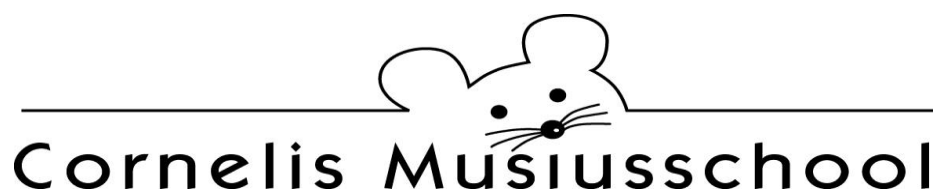

Dyslexieprotocol

Inhoud

Hoofdstuk 1	Inleiding en verantwoording	3
Hoofdstuk 2	Algemene informatie	5
	Wat is dyslexie?	5
	Een aantal feiten over dyslexie.....	7
Hoofdstuk 3	Algemene schoolaspecten	8
	Informatie- en scholingsbehoefte van de teamleden	8
	Wie doet binnen onze school uitspraken over dyslexie?	8
	Hoe spreekt onze school met de ouders over dyslexie?	8
	Waar wordt naar gestreefd bij de behandeling van dyslexie?	8
Hoofdstuk 4	Globale strategie voor de begeleiding van dyslectische kinderen op de Cornelis Musiusschool..	9
	V. V. E = Voor –en vroegschoolse educatie	9
	Onderbouw: Groep 1-2	9
	Onderbouw: Groep 3-4	9
	Bovenbouw: Groep 5- 6-7-8	10
Hoofdstuk 5	Toets-en onderzoeksbeleid.....	12
Hoofdstuk 6	Aanpassingen, informatie en ondersteuning binnen het onderwijs aan dyslectische leerlingen .	13
	Algemene zaken.....	13
	Wat biedt de Cornelis Musiusschool aan informatie en ondersteuning aan dyslectische leerlingen?	14
	Externe hulp en ondersteuning voor dyslectische leerlingen.	14
Hoofdstuk 7	Toevoeging voor ouders	15
	Algemeen	15
	Nieuw vanaf januari 2009 (zie ook bovenstaand stuk voor ouders).....	15
	Tenslotte.....	16
	Wie is verantwoordelijk voor wat?	16
	Informatie.....	16

Hoofdstuk 1 Inleiding en verantwoording

Waarom hebben wij als school gekozen voor een dyslexiebeleid?

Een aantal jaren geleden zijn de protocollen Leesproblemen en dyslexie voor de groepen 1-4 (2001) en 5-8 / voortgezet onderwijs (2004) vanuit de overheid uitgebracht. Deze protocollen hadden als doel om de scholen aan te zetten om systematisch na te denken en te handelen om leesproblemen en dyslectische problematiek op te vangen, te bestrijden en zo mogelijk te voorkomen met preventieve maatregelen. Deze protocollen zijn een uitgangspunt voor het dyslexiebeleid van de Cornelis Musiusschool.

Wij vinden het als school belangrijk om voor kinderen met leesproblemen en dyslectische problematiek een duidelijk beleid op papier te hebben. Leerkrachten, ouders en andere belangstellenden kunnen hier lezen op welke manier wij deze kinderen begeleiden.

Wij willen graag een dyslexievriendelijke school te zijn. Dit is een school die de problemen die kinderen met dyslexie of vermoeden van dyslexie op sociaal-emotioneel en cognitief niveau ondervinden serieus neemt. De problemen worden vroegtijdig gesignaleerd en op adequate wijze aangepakt. Daarnaast wordt er ook aandacht besteed aan de sterke kanten van het kind, zodat deze zich ook optimaal kunnen ontwikkelen.

Het streven om een dyslexievriendelijke school te zijn gaat uit van de onderstaande visie:

Van elke kind willen wij graag dat het met plezier naar school komt. Een goede afstemming tussen leerkracht, kind en leerstof zorgt ervoor dat het kind ook met plezier leert. Alleen als een kind zich veilig en begrepen voelt, is het in staat om optimaal te leren.

De eigen inzet van het kind maar ook de inzet van ouders en leerkrachten is van groot belang om plezier en talentontwikkeling te bereiken en te behouden.

Het zoveel mogelijk ontwikkelen van de talenten en mogelijkheden van kinderen en leerkrachten is een uitgangspunt van ons onderwijs.

In onze school vinden gedrag- en prestatiebeoordeling van een kind zoveel mogelijk plaats vanuit de eigen ontwikkelingsgeschiedenis van het kind en in samenspraak met hem en de ouders. In de school worden veranderingen en verbeteringen gezien als een nooit eindigend proces.

In de praktijk is het beleid voor een dyslexievriendelijke Cornelis Musiusschool gekoppeld aan zes taakgerichte doelstellingen:

Kwalitatief goed lees- en spellingonderwijs voor alle kinderen.

Het zo vroeg mogelijk herkennen van lees- en spellingmoeilijkheden of eventuele dyslexie .

Na herkenning vindt er onderzoek binnen de school plaats, waarna we een handelingsplan opstellen afgestemd op het kind en de leerkracht waarbij we betrokkenheid van de ouders en het kind belangrijk vinden.

Het accepteren van het hebben van eventuele dyslexie of geconstateerde dyslexie door het kind zelf vinden wij erg belangrijk. Gesprekken met het kind (individueel of in een groep) kunnen hierbij helpen. Ook het houden van een spreekbeurt of een kijkkring helpt het kind bij de acceptatie.

Het voorkomen van achterstand in verhouding tot het geheel van de individuele, intellectuele mogelijkheden.

Het kunnen omgaan met een laag niveau van deze automatisering met behulp van compenserende strategieën.

Bij handelingsverlegenheid (als we niet meer weten hoe we een kind verder kunnen helpen) schakelen we een deskundige van buiten de school in. Dit zou een orthopedagoog of psycholoog kunnen zijn die bevoegd is om dyslexie vast te stellen en advies uit te brengen.

Om aan die doelstellingen te kunnen voldoen, werken wij op de Cornelis Musiusschool in het geheel aan een aantal basisvoorwaarden.

We bieden de kinderen een duidelijke structuur, waarin orde en rust heerst. Niet alleen in de klaslokalen, maar ook op de gangen en het schoolplein. Binnen die structuur is er ruimte voor de eigenheid van het kind.

Leren moet ook uitdagend en leuk zijn. Dat betekent dat we steeds zoeken naar werkvormen, waarbij kinderen initiatief kunnen ontplooiën en keuzen kunnen maken.

We leren kinderen zelfstandig te werken en verantwoordelijkheid te nemen voor hun werk, zodat zij hun eigen leerproces vorm kunnen gaan geven.

Het lesgeven is de kern van ons werk. We onderscheiden pedagogisch en didactisch handelen, hoewel beide facetten van ons werk feitelijk onscheidbaar zijn. Van belang daarbij is: oog hebben voor het individu, een open houding, wederzijds respect en een goede relatie waarin het kind zich gekend weet.

Belangrijke pedagogische noties zijn: zelfstandigheid, eigen verantwoordelijkheid, kritische zin, reflecterend vermogen en samenwerking. Gelet op de didactiek vinden we de volgende zaken van groot belang:

interactief lesgeven; de kinderen betrekken bij het onderwijs

onderwijs op maat geven: differentiëren

gevarieerde werkvormen hanteren (variatie = motiverend)

een kwaliteitsvolle instructie verzorgen

de kinderen zelfstandig te laten werken of te stimuleren tot zelfstandig samenwerken

We werken er aan om ons klassenmanagement zodanig vorm te geven dat de kinderen het bovenstaande kunnen realiseren. Daarom werken we volgens een afgesproken model aan zelfstandig werken, waarbij we de verschillende aspecten hebben vastgelegd in de "Kijkwijzer zelfstandig werken".

Hoofdstuk 2 Algemene informatie

Wat is dyslexie?

De Stichting Dyslexie Nederland hanteert de volgende uitgangspunten bij het definiëren van dyslexie:

De definitie staat in het teken van beschrijving en onderkenning (classificatie) van de stoornis.

Daarmee wordt niets gezegd over mogelijke oorzaken, noch over (onderwijs)belemmeringen die ermee kunnen samenhangen.

De definitie heeft uitsluitend betrekking op de stoornis zoals die zich manifesteert op vaardigheidsniveau. Objectief waarneembaar gedrag in lezen en spelling staat centraal.

Dyslexie is een stoornis in het lezen of in het spellen op woordniveau, of in beide.

Voor een stoornis in overwegend de spelling wordt geen aparte term gebruikt. Wel wordt, indien nodig, een nadere specificatie gegeven.

Dyslexie is een hardnekkig fenomeen dat verbonden is met individugebonden factoren.

Lees- en spellingproblemen die primair het gevolg zijn van depriverende omgevingsfactoren worden niet als stoornis geassocieerd.

Dyslexie kan zich niet alleen manifesteren in de periode van het aanleren van lezen op woordniveau en spellen, maar ook op latere leeftijd.

De onderstaande definitie van de Stichting Dyslexie Nederland (2008) geeft goed weer wat wij onder dyslexie verstaan.

“Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en/of vlot toepassen van het lezen en/of het spellen op woordniveau”.

Mogelijke oorzaken

Over de oorzaken van dyslexie is nog onvoldoende bekend. Dyslexie is een stoornis in het leren lezen en spellen; een stoornis die allerlei oorzaken kan hebben. Dyslexie betekent letterlijk: niet goed kunnen lezen. Dyslexie heeft alles te maken met een moeizame verwerking van klanken, met het snel en goed kunnen koppelen van tekens aan klanken. Dit noemt men ook wel de fonologische (= moeite met het herkennen van de klankstructuur in een woord) verwerking van taal door de hersenen. Het kunnen omzetten van letters in klanken of van klanken in letters ontwikkelt zich bij dyslectici langzaam en met veel moeite.

Dyslexie heeft niet alleen met lezen en spellen te maken

Bij dyslectische kinderen kunnen de lees- en spellingproblemen samen voorkomen, dit hoeft niet. Als dyslectische kinderen vloeiend proberen te lezen, dan valt op dat zij woorden overslaan, woorden lezen die er niet letterlijk staan en woorden samenvoegen zodat het lijkt alsof zij meer raden, dan dat zij zien wat er staat. Soms lezen ze spellend, letter voor letter, en hebben ze moeite letters tot één woord samen te voegen. Moeizaam proberen ze afzonderlijke woorden als één gelezen zin te laten klinken. Voor zo'n kind is het daarom moeilijk om goed te begrijpen wat er in een zin bedoeld wordt. Leerkrachten zeggen dan ook vaak: "Kijk goed wat er staat". Maar... dyslectische kinderen zien goed. Hun probleem ligt "achter hun ogen": in de verwerking of omzetting van wat ze zagen, in het omzetten in spraakklanken. Bij dyslectische kinderen gaat niet goed kunnen lezen meestal (dus niet altijd) samen met niet goed kunnen spellen. Spraakklanken en gesproken woorden moeten omgezet worden in letters en geschreven woorden. Voordat we beginnen te schrijven moeten we een woord in klanken kunnen ontleden en weten met welke letters we de klanken moeten weergeven. Aanvankelijk is die overeenkomst tussen klank en letter nog eenvoudig: voor elke klank één letter. Gaandeweg klopt dat niet meer en blijkt dat er voor één klank er meerdere schrijfwijzen zijn. Er is dan een regel nodig om te weten hoe je zo'n woord goed moet schrijven. Dyslectische kinderen hebben al moeite met het spellen en het zoeken van letters bij klanken, nog voordat ze die regels moeten onthouden.

Een kind heeft dyslexie vanaf het moment dat het begint met voorbereidend lezen en moeite heeft met het herkennen van de klankstructuren van een woord, het kunnen omzetten van een klank in een code die gebaseerd is op klanken en het in korte tijd onthouden van een grote hoeveelheid taal informatie. Dyslectische kinderen raken snel achter met lezen en spellen. Een achterstand van méér dan één of twee jaar is "gewoon".

Bij dyslectische kinderen zien we ook vaak problemen met de automatisering van het rekenen, het leren van topografie en/of het talig geheugen.

Dyslexie is niet afhankelijk van het begaafdheidsniveau.

De prestaties op een intelligentietest zijn gewoonlijk dezelfde als die van niet dyslectische kinderen. Vooral als het om praktische problemen gaat, haalt het dyslectische kind soms zelfs zeer goede resultaten. Maar zodra het gaat om mondeling aangeboden problemen waarvan het antwoord of de oplossing onder woorden gebracht moet worden, gaat het moeilijker. Het moeilijkst zijn opgaven waarbij de kinderen cijfers, letters, woorden, zinnen of verhaaltjes moeten onthouden. We zien dan in toenemende mate eenzelfde patroon optreden. Dyslectische kinderen kunnen veel moeite hebben om taal te onthouden. Ook taken die om een snelle verwerking van alledaagse informatie vragen, stellen dyslectische kinderen voor grote problemen.

Dyslectici kunnen, hoe zwak zij ook zijn met alles wat met taal samenhangt, op andere terreinen goed presteren. Bijvoorbeeld met inzichtelijk rekenen (automatiseren is vaak ook een probleem), met het oplossen van wiskundige vraagstukken of op creatief gebied. Alles wat zij kunnen onthouden door het visueel in te prenten of zich voor te stellen, gaat meer vanzelfsprekend en vraagt minder inspanning.

Door het steunen op hun visueel geheugen kunnen ze de aanvankelijke leesproblemen zelfs camoufleren. Het verschil tussen hun taalgeheugen en hun geheugen voor visuele informatie, wordt soms op de intelligentietest teruggevonden. Bij een groot verschil is er sprake van een "disharmonisch profiel". Disharmonisch, omdat de meeste personen ongeveer even sterke (of even zwakke) verbale en visueel-ruimtelijke geheugenprestaties laten zien, terwijl bij dyslectici het visuele-ruimtelijke aspect vrijwel steeds (vaak aanzienlijk) hoger is. Door het steunen op hun visueel-ruimtelijk geheugen kunnen ze de aanvankelijke leesproblemen zelfs camoufleren.

Dyslexie betekent een verschil tussen verwachtingen en prestaties

Als een kind op allerlei gebieden van het dagelijkse leven een normaal verstandelijke indruk maakt, zowel bij de school als ouders, dan verwacht niemand dat het problemen kan krijgen met lezen en spellen. Van dyslectische kinderen wordt vaak verteld dat zij zich verheugden op de dag dat zij naar school zouden gaan om te leren lezen en schrijven. En dat hun teleurstelling groot was toen bleek dat het niet lukte. We spreken dan van een "discrepantie": een onverwacht groot verschil tussen de mogelijkheden op begripsniveau die dat kind lijkt te hebben en de feitelijke prestaties.

Dyslexie is een op zichzelf staande handicap

Dyslexie is een "exclusieve" handicap, dat wil zeggen dat dyslexie niet te herleiden is tot andere handicaps zoals slechthorendheid, slechthoortheid, een hersenbeschadiging of emotionele stoornissen. Dyslexie wordt ook niet veroorzaakt door opvoedingsmoeilijkheden. Dyslectische kinderen hebben het vaak wel moeilijk. Concentratie-, motivatie- en gedragsproblemen (faalangst, onzekerheid, stress of zich isoleren van leeftijdgenoten) zijn reacties op de dyslexie. Reacties op de frustraties die zij ondervinden. De kinderen kunnen zich slechts zeer kort concentreren op de taak waarmee ze bezig zijn. Een dyslectisch kind ondervindt (ernstige) moeilijkheden, ook in gevoelsmatig opzicht. En die emotionele problemen zijn slechts te verhelpen door de kinderen te leren met de dyslexie om te gaan. Dyslexie zelf is niet te verhelpen; dyslexie gaat nooit over. Er is soms wel sprake van het naast elkaar bestaan van dyslexie met ADHD en motorische onhandigheid.

Dyslexie en erfelijkheid

De ware oorzaak van dyslexie is (nog) niet onomstotelijk vastgesteld. Er wordt wel in een richting gewezen: de ontwikkeling van de taal. Maar daarmee is nog niet gezegd waarom de taalontwikkeling bij het ene kind zo anders verloopt dan bij het andere kind. Onderzoeken wijzen - wat dyslexie betreft - meer en meer in dezelfde richting: Erfelijkheid via de genen is nog niet bewezen maar dyslexie 'zit vaak in de familie'. Het komt vaak voor dat ouders van dyslectische kinderen zelf een frustrerende schooltijd achter de rug hebben zonder ooit te hebben geweten dat de oorzaak van hun problemen dyslexie was.

Prognose/perspectief

Dyslexie is een zeer lastige handicap, die niet te verhelpen is. Door de verfijning en verbetering van de orthodidactiek zijn de gevolgen van dyslexie te beperken, te verlichten en te verbeteren, maar niet te verhelpen!

Een tweetal definities.

Dyslexie is een specifieke stoornis in de fonologische verwerking van taal door de hersenen waarbij vaak ook de woordvinding en het verbaal geheugen belemmerd is. Het leidt tot meer of minder ernstige lees- en spellingproblemen en vaak tot meer of minder duidelijke problemen bij andere taken waarbij taal een rol speelt, zoals het onthouden van instructies, het leren van losse feiten en het verwerken van spraak in een lawaaige omgeving.

De bovenstaande definitie is zo veel omvattend, dat we de volgende werkdefinitie hanteren.

Werkdefinitie: Dyslexie is een stoornis die wordt gekenmerkt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau.

De kenmerken van dyslexie zijn volgens deze werkdefinitie:

een ernstige lees- en spellingachterstand, in vergelijking tot klas- en leeftijdgenoten;

een zeer gering resultaat van gebruikelijke (ortho)didactische maatregelen en remediale hulp;

een zeer traag verlopende en/of onnauwkeurige en snel verstoorde woordidentificatie.

Een aantal feiten over dyslexie

Dyslexie is een onvermijdelijk bijverschijnsel van het onderwijs in lezen en schrijven. Ongeveer 3 à 5% van de bevolking heeft moeite met geletterdheid omdat hun hersenen in gebreke blijven.

Dyslexie is beslist geen luiheid of gebrek aan intelligentie van kinderen.

Het is ook geen modeziekte die bedacht wordt door veeleisende of gemakzuchtige ouders.

Het is geen speciale 'gave' (al kunnen kinderen met dyslexie – net als andere kinderen – uiteraard wel speciale begaafdheden hebben op een ander gebied)

Veel dyslectische kinderen vertonen direct in groep 3 grote stagnaties in de opbouw van de letterkennis en ontwikkelen van de woordherkenning en het schrijven van woorden. Dit is de primaire vorm van dyslexie: aanleerproblematiek van de basisvaardigheid van lezen en spellen.

De meeste andere dyslectische kinderen laten groep 4 (en vaak ook nog daarna) een hardnekkig probleem in de automatisering van het (tekst)lezen en het spellen zien.

De diagnose dyslexie kan op zijn vroegst in groep 3 worden gesteld. Hierbij gaat het dan om een zware vorm van dyslexie.

Het diagnostische oordeel dyslexie kan pas na een grondig psychologisch en pedagogisch-didactisch onderzoek door een ter zake kundige psycholoog of orthopedagoog worden uitgesproken. De conclusie wordt pas getrokken na de onderkende diagnose door school, verklarende diagnose door psycholoog/orthopedagoog, handelingsgerichte diagnose in samenspraak met school, psycholoog, ouders en kind.

De meeste dyslectische kinderen vertonen zowel grote moeilijkheden bij het leren lezen als het leren spellen. Op latere leeftijd ontwikkelt het lezen zich nog het best en blijven er meest spellingproblemen over.

Een aantal dyslectische kinderen laat problemen zien bij andere leergebieden, zoals het (vlot en foutloos) uitvoeren van de hoofdbewerkingen van het rekenen (vooral het automatiseren), het leren van topografische namen, tijdbegrip (klokkijken), het onthouden/reproduceren van namen en zwakten in de taalontwikkeling (bijv. woordvindingsproblemen, moeilijkheden met de juiste woordvormen).

In de laatste decennia wordt dyslectische problematiek steeds duidelijker opgevat als een complex taalprobleem (Braams), als resultaat van een minder optimale taalontwikkeling (vooral de fonologische ontwikkeling), als een specifieke stoornis die zich uit als een trage en/of inefficiënte verbale informatieverwerking. Er wordt ook steeds meer bekend over de werkelijke oorzaak van dit alles: minder optimale hersenfuncties (vooral in de taalcentra van de linker hersenhelft).

Dyslectische problematiek doet zich voor bij uiteenlopende intelligentie. Een goede/hoge intelligentie werkt in principe wel compenserend maar op emotioneel gebied kan dit juist extra moeilijkheden opleveren, het kind heeft alles zo goed in de gaten! Dyslexie belemmert het begrijpend lezen in de regel nauwelijks of niet.

Hoofdstuk 3 Algemene schoolaspecten

Informatie- en scholingsbehoefte van de teamleden

De intern begeleider (IB-er) houdt directie en team op de hoogte van de ontwikkeling van dyslexie. Dit gebeurt tijdens een studiedag of als agendapunt op een teamvergadering.

Onze leerkrachten kunnen in gesprekken met de directie aangeven of ze behoefte aan informatie en/of scholing op het gebied van dyslexie hebben.

Elk schooljaar wordt bekeken of er mogelijkheden zijn voor deze scholing en/of informatie.

Dit hangt van de financiële en organisatorische situatie af.

Wie doet binnen onze school uitspraken over dyslexie?

De IB-er is op de hoogte van de achtergronden van dyslexie (en aanverwante leerproblematiek). De IB-er zal, als er belangstelling voor is, met ouders of andere belangstellenden gesprekken voeren over hoe wij als school met dyslexie omgaan.

De IB-er blijft op de hoogte van de nieuwste ontwikkelingen door o.a. geregeld vakliteratuur door te nemen of een actuele cursus te volgen, de IB-er heeft genoeg expertise om de leerlingen met dyslexie goed te kunnen begeleiden.

Vanaf het eerste vermoeden van dyslectische kenmerken zal er met de ouders over gesproken worden. De IB-er en leerkracht stemmen af wie de ouders op de hoogte brengt.

Hoe spreekt onze school met de ouders over dyslexie?

Als de ouders algemene informatie willen over dyslexie hebben wij allerlei informatiebronnen om de ouders te informeren zoals boeken, folders, en een weblog met bruikbare links.

Als een leerkracht bij een kind lees- of spellingproblemen vermoedt, neemt ze contact op met de IB-er. Samen zullen zij in een gesprek een plan van aanpak voor het desbetreffende kind maken. De leerkracht nodigt de ouders uit voor een gesprek. Tijdens dit gesprek (eventueel met de IB-er) wordt er informatie over het handelingsplan gegeven en overlegd wat het aandeel van de ouders zou kunnen zijn.

De leerkracht en/of IB-er kunnen in onderkende zin spreken over ernstige lees- en spellingsmoeilijkheden en kunnen na onderling overleg in het verlengde daarvan vermoedens aangeven van een dyslectische problematiek. Er mogen geen stellige uitspraken naar derden (bv. ouders) worden gedaan. Dit zou pas mogelijk zijn nadat er concrete diagnostiek door een psycholoog of orthopedagoog heeft plaatsgevonden.

Waar wordt naar gestreefd bij de behandeling van dyslexie?

In behandeling wordt ernaar gestreefd het kind minimaal het niveau van 'functionele geletterdheid' te laten halen. Hiermee bedoelt men de kennis en vaardigheden die kinderen in staat stellen om geschreven taal te gebruiken als middel voor communicatie en informatieverwerking. Dit betekent dat een kind de lees- en schrijfvaardigheid bezit die past bij zijn levensomstandigheden. Jonge kinderen willen bijvoorbeeld een uitnodiging voor een verjaardagspartijtje kunnen maken. Oudere kinderen willen de ondertiteling van films op televisie lezen. Aan het eind van de basisschool zouden ze globaal een krant moeten kunnen lezen. Voor volwassenen betekent functionele geletterdheid het niveau waarop de leesvaardigheid geschikt is om zich te redden in de maatschappij: zelfstandig formulieren invullen, gebruiksaanwijzingen lezen en het lezen gebruiken om kennis te verwerven.

Hoofdstuk 4 Globale strategie voor de begeleiding van dyslectische kinderen op de Cornelis Musiusschool

V. V. E = Voor –en vroegschoolse educatie

In samenwerking met peuterspeelzaal Het Muizenhuis en Woelewippie wordt er aan de stimulans van het taalgebruik gewerkt door middel van de methode Piramide. Dit programma stimuleert de talige ontwikkeling van kinderen door middel van thematische aanbiedingen. Door observatie en toetsafnames (Piramide en CITO Taal voor Peuters en Ordenen) kan al vroegtijdig gezien worden of kinderen extra ondersteuning in hun talige ontwikkeling nodig hebben. Deze kinderen krijgen de benodigde woordenschat bij een thema voorafgaand aangeboden. De kinderen die op talig gebied goed mee kunnen komen, doen alleen mee aan het algemene thema.

Onderbouw: Groep 1-2

Op de intredevragenlijst kunnen ouders te kennen geven of er dyslexie in de familie voorkomt. Ook de andere vragen kunnen een goed beeld geven van de taalontwikkeling van het kind. Deze lijst wordt ook ingevuld voor kinderen die van een andere school nieuw in groep 3 komen. De lijst wordt door de IB-er en de leerkracht doorgenomen.

Na 4-6 weken wordt er contact met de ouders opgenomen om de intredevragenlijst gezamenlijk door te nemen. De leerkracht kan verhelderende vragen stellen.

Na drie maanden is er contact met alle ouders, de taalontwikkeling van het kind zal dan besproken worden. Bij spraakontwikkelingsproblemen zal er indien nodig verwezen worden naar huisarts/logopediste.

In de kleuterperiode zal steeds worden geobserveerd tijdens taalactiviteiten om zo eventuele risicoleerlingen op te sporen. Er wordt binnen de thema's van Piramide en het algemeen onderwijs systematisch gewerkt aan de tussendoelen volgens het Protocol Dyslexie groep 1-2.

Per thema van Piramide wordt elke keer opnieuw bepaald welke routines gericht meegenomen worden in de praktische uitwerking. Er wordt zeker gewerkt vanuit een paar vaste routines zoals het boekenrek, de lettermuur en de verteltafel.

Volgens het LOVS wordt er geregeld bekeken welke kinderen er uitvallen bij de CITO-toets Taal voor Kleuters. Daarnaast worden de toetsen voor beginnende geletterdheid tussen april groep 1 en oktober groep 3 van het CPS afgenomen. Deze gaan om de woordenschat (samenhang met prestaties voor begrijpend lezen), het fonologisch bewustzijn (het onderscheiden van klankgroepen en van afzonderlijke klanken in woorden), de letterkennis en de benoemingsnelheid van de letters. Het doel van alle toetsen is het signaleren van kinderen die eventueel problemen met lezen dreigen te krijgen zodat effectieve hulp in de vorm van handelingsplannen geboden kan worden. De aanpak en intensiteit hangt af van de ter beschikking staande tijden en middelen van de school.

In groep 2 worden de kinderen gescreend op eventuele stem-, taal-, of spraakstoornissen door de logopediste van de Jeugdgezondheidsdienst. Indien hierbij problemen worden geconstateerd, worden kinderen na overleg met ouders doorverwezen naar een logopediste. Indien een leerkracht al voor deze screening problemen signaleert, wordt er in overleg met ouders ook eventueel verwezen naar een logopediste.

In groep 2 wordt bijtijds bepaald welke kinderen doorgaan naar groep 3 of eventueel extra leertijd in groep 2 krijgen. Verwachte problemen op lees- spellinggebied zijn op zich geen aanleiding om een kind langer in groep 2 te houden. Goede pedagogisch-didactische begeleiding in groep 3 kan juist een middel zijn om de leesproblematiek in groep 3 goed in kaart te brengen. Er kan dan alsnog besloten worden tot een eventuele doublure.

Onderbouw: Groep 3-4

Bij de overdracht van de leerkrachten van groep 1-2 naar groep 3 is al bepaald welke kinderen risico lopen. Indien nodig, krijgen sommige kinderen vanaf het begin extra ondersteuning in de vorm van verlengde instructie. De inzet van ouders wordt vanaf het begin gestimuleerd.

De routines en de taalrijke omgeving van groep 1-2 wordt in groep 3 doorgetrokken.

In groep 3-4-(5) ligt het zwaartepunt van de inspanningen om de lees- en spellingprocessen voldoende op gang te krijgen bij kinderen met lees- en spellingsmoeilijkheden en eventuele dyslexie. Op leesgebied gaat het in dit stadium om het verbeteren van de prestaties op het gebied van woordherkenning (deels op tempo) en het tekstlezen. Het doel is de leesvaardigheid zodanig te ontwikkelen dat het kind in de groep leesttechnisch mee kan in de taalmethode en met begrijpend lezen.

In september vindt in groep 3 een korte algemene screening van de leesvoorwaarden plaats door de remedial teacher (=RT-er) om de beginsituatie van de kinderen concreet in te schatten. In januari en eind april wordt deze screening indien nodig herhaald ter ondersteuning van de handelingsplannen. Risicokinderen krijgen vanaf september ondersteuning in de vorm van verlengde instructie voor de leesvoorwaarden en letterbeheersing door de leerkracht, eventueel door de RT-er.

Tot de herfstvakantie in groep 3 krijgen de kinderen de kans om te wennen en krijgt de leerkracht een beeld van hun werkhouding en prestaties. De risicokinderen krijgen vanaf het begin verlengde instructie, eventueel met behulp van de RT-er.

Naar aanleiding van de herfstsignalering van de methode (begin november, na thema 4) worden de risicokinderen opnieuw bepaald en de specifieke handelingsplannen in overleg met de ouders opgestart. Er wordt zoveel mogelijk gericht geoefend met deze kinderen volgens een vaste aanpak. De inzet van ouders wordt gestimuleerd. Er wordt binnen school, indien mogelijk, gewerkt met extra ondersteuning door leesouders (2x per week 15 minuten) en een flitsouder op school. De ouders krijgen materiaal en instructie over een thuis te volgen aanpak. In overleg met de IB-er en de RT-er wordt de inhoudelijke aanpak bepaald.

Vanaf het begin dat de kinderen letters en/of woorden kunnen schrijven, wordt er elke dag een klassikaal dictee afgenomen en nabesproken door de leerkracht. Hierbij wordt rekening gehouden met de verschillende niveaus binnen de groep.

In eerste instantie wordt in november groep 3 gestart met algemene groepshandelingsplannen, gericht op lettertraining en MKM woorden. De volgende stap is een individueel handelingsplan door de leerkracht, eventueel met ondersteuning door de RT-er. Het kind blijft meedoen met de klassikale instructie. Het handelingsplan is gericht op extra herhaling en inoefening. Bij beide soorten handelingsplannen worden de ouders zoveel mogelijk betrokken. Indien dit in groep 3 onvoldoende resultaat oplevert, kan in overleg met de ouders besloten worden tot een afstemming in het lees- spellingaanbod voor het verdere jaar in groep 3. In een dergelijk handelingsplan wordt er een aanpassing gemaakt ten aanzien van het volgen van de klassikale instructie en verwerking op leesgebied.

Van groep 3 naar groep 4 worden de handelingsplannen geëvalueerd en bijgesteld. Eventueel kan er ambulante begeleiding voor het kind aangevraagd worden bij het Zorg – en adviesteam. De handelingsplannen worden elke 6-8 weken geëvalueerd en bijgesteld.

De bovenstaande aanpak geldt vooral voor het lezen. Indien de spelling direct of in een later stadium eveneens achterblijft, wordt er ook gekeken naar de te volgen aanpak. De belastbaarheid van kind, ouders, leerkracht en andere hulpverleners moet daarbij goed overdacht worden.

Vanaf AVI niveau 1 kan er gestart worden met het herhaald lezen. Deze methodiek wordt in alle groepen gehanteerd voor de zwakkere lezers en specifiek voor kinderen met dyslectische kenmerken. Daarnaast kan het verbeteren van de woordherkenning (deels op tempo) nog worden voortgezet door middel van flitsen en speciale leesbegeleiding.

Tot nu toe worden de handelingsplannen over het algemeen door de leerkracht in overleg met de intern begeleider, ouders en het kind opgesteld. Indien noodzakelijk wordt ook de remedial teacher ingeschakeld. Dit zal zijn als er nog intensiever en gericht geoefend moet worden en dit niet haalbaar is binnen de afspraken tussen leerkracht en ouderhulp.

Er kan vanaf groep 4 voor kinderen met een vermoeden van dyslexie een algemeen begeleidingsplan per schooljaar per kind opgesteld. Daarbinnen worden de handelingsplannen gehanteerd.

Indien nodig houden wij de intensieve begeleiding zo lang mogelijk vol, zeker in groep 3-4-(5).

Bij het afstemmen van de juiste hulp voor het kind wordt de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind eveneens besproken.

Wij vinden dat een kind meer gebaat is bij goede begeleiding dan een eventuele vaststelling van dyslexie. Extern onderzoek vinden wij pas noodzakelijk als de school in handelingsverlegenheid raakt op het gebied van de pedagogisch-didactische begeleiding.

Bovenbouw: Groep 5- 6-7-8

Inspanningen om de leesvaardigheid op tekstniveau te verbeteren vinden wij in deze fase het belangrijkste, het nastreven van een zo hoog mogelijk AVI niveau blijft bij zwakke lezers de kern van de zaak. Waar nodig moet het verbeteren van de woordherkenning (deels op tempo) nog worden voortgezet.

Meer nog dan in groep 3 of 4 zal het in groep 5 duidelijk worden dat er sprake is van een dyslectische leerling. De leerkracht en/of intern begeleider (na afstemming) zullen deze verwachting ook naar ouders toe uitspreken en vertellen dat het kind ook als zodanig wordt benaderd door de groepsleerkrachten en het zorgsysteem. Vanuit school kan echter alleen over dyslexie met betrekking tot een kind gesproken worden als er een volwaardige diagnostiek heeft plaatsgevonden en de externe onderzoeker het diagnostisch oordeel dyslexie heeft gegeven. Het moment van afgifte van een dyslexieverklaring wordt in overleg met de onderzoeker bepaald.

Zolang er nog goede ondersteuning geboden kan worden, is er geen aanleiding voor extern onderzoek. Indien ouders desondanks een verklarend onderzoek willen, kan de school adviseren een externe instantie een onderzoek te laten verrichten, op kosten van de ouders. Indien de ouders akkoord gaan, zou na het onderzoek in overleg met de instantie de verdere aanpak binnen school bepaald kunnen worden.

Er komt een beter beeld wat betreft de verdere ontwikkeling van de spelling. De verhouding van beheersing tussen de basisstof (eenlettergrepige en klankzuivere woorden) en de beheersing van de regelgebonden, meerlettergrepige woorden wordt steeds duidelijker. Het kan zijn dat verdere herhaling en oefening nu noodzakelijk wordt, als dit nog niet aan de orde was. Dit wordt in een handelingsplan opgepakt of gecontinueerd in samenspraak met de betrokkenen. De belastbaarheid van kind, ouders, leerkracht en andere hulpverleners moet daarbij goed overdacht worden.

We blijven trainen op de zwakke punten van de leerling. Handelingsplanning en leerhulp hebben nog veel waarde.

Bij de wereldoriëntatie hebben deze leerlingen behoefte aan ondersteuning van de zaakvakteksten en ruimere lees- en verwerkingstijd bij de toetsen.

Meer tijd en eventueel minder werk met een goed kwalitatief niveau zijn hier nu de twee hoofdmaatregelen. Er kan gekeken worden op welke gebieden eventueel dispensatie van toepassing kan zijn.

Er wordt, indien nodig, gericht gekeken naar het inzetten van hulpmiddelen ter ondersteuning van het kind zoals gebruik van computer met een taal- spraakprogramma en/of laptop, een daisyspeler, een dyslexiepen of andere middelen.

Het kind zal ondersteuning nodig hebben bij het accepteren en omgaan met dyslexie. De school moet de leerling voeden met informatie over leren en talige leerproblematiek (dyslexie) met het doel om de kennis van en het inzicht in het eigen functioneren te vergroten. De school beschikt bijvoorbeeld over documentatiemateriaal rondom dyslexie om kinderen in de gelegenheid te stellen een spreekbeurt te houden of een werkstuk te maken over dyslexie.

Het kind moet zijn eigen sterke en zwakke kanten leren kennen en leren hier goed mee om te gaan. Indien een kind zich hier op de basisschool van bewust is geworden en er mee heeft leren omgaan, mag er verwacht worden dat dit een goed effect zal hebben bij de intrede in de brugklas.

Het is wenselijk dat de school haar positie duidelijk maakt naar de ouders op het punt van het verwerven van een eventuele dyslexieverklaring aan het einde van groep 8.

Hoofdstuk 5 Toets-en onderzoeksbeleid

Onze school maakt gebruik van een toetskalender. De intern begeleider zorgt voor een actuele toetskalender. Deze toetskalender is elk jaar in de schoolgids te vinden. Elke leerkracht van groep 1 tot en met 8 heeft de actuele toetskalender tot zijn beschikking op papier. Tevens kan elke leerkracht de toetskalender in het digitale dossier van de school terugvinden.

De school voert toetsbeleid waarbij wordt gestreefd naar een minimum aan toetsmomenten voor leerlingen die zich normaal of goed ontwikkelen. Voor kinderen met lees- en spelling moeilijkheden wordt dit minimum aangevuld met meer en/of andere toetsen. Deze leerlingen komen soms in aanmerking voor het mondeling afnemen van de toetsen of langere tijd voor de toetsafname. Het kan ook helpen om de toets te vergroten.

Indien een leerling enige tijd stagneert in de lees- en spellingontwikkeling, voert de IB-er of de RT-er een pedagogisch-didactisch onderzoek uit.

Bij dit onderzoek gaat het altijd om een zo nauwkeurig mogelijke analyse van de stagnaties in het lezen en het spellen, zodat het niet uitmaakt of men dit nu aanmerkt als een lees -spellingonderzoek of als een dyslexieonderzoek. Bij dit onderzoek worden, indien nodig, de volgende toetsen afgenomen:

Deelvaardigheden (auditieve analyse, auditieve synthese, woorden nazeggen, klankpositie bepalen, begrippenkennis, visuele discriminatie, visuele analyse, actieve en passieve letterkennis, letterdictee, overschrijven)

DMT leestoets

AVI leestoets

Brus

De Klepel leestoets onzinwoorden

Begrijpend leestekst

P.I dictee

Stelopdracht

TTR (Tempo Toets Rekenen)

De resultaten en bevindingen van de onderzoeker bepalen de inhoud van het handelingsplan en de inzet van de betrokkenen.

Hoofdstuk 6 Aanpassingen, informatie en ondersteuning binnen het onderwijs aan dyslectische leerlingen

Algemene zaken

Indien nodig kan een kind preteaching krijgen voor de aan te bieden stof op nader te bepalen vakgebieden. Dit kan binnen het handelingsplan opgenomen worden.

Teksten kunnen uitvergroet worden.

Met toetsen kan meer tijd geboden worden.

Een medeleerling kan samenwerken om de inhoud van een tekst door te nemen.

Een toets of tekst kan mondeling voorgelezen worden.

Een kind kan getraind worden in het gebruik van een Daisyspeler

Een kind kan getraind worden in het gebruik van een dyslexiepen.

Het kind wordt getraind in het gebruik van digitale trainingsprogramma's en/of spraakprogramma's

Als een kind bij ons op school geen aansluiting meer heeft bij het reguliere proces op groepsniveau (bijvoorbeeld een kind met structureel laag gemiddelde leerprestaties op technisch lezen en spelling), dan werkt hij voortaan binnen een eigen leerlijn.. Dit gebeurt in overleg met ouders. De ouders moeten hiervoor ook een handtekening zetten en zijn op de hoogte van eventuele consequenties richting voortgezet onderwijs.

Er wordt indien nodig een begeleidingsplan opgesteld waarin de doelen voor dit specifieke kind per leerjaar opgenomen worden. Ook wordt aangegeven welke materialen en middelen, werkwijze en betrokkenen hierbij nodig zijn.

Het individuele handelingsplan wordt door de leerkracht in samenspraak met de intern begeleider opgesteld. De groepsleerkracht is verantwoordelijk voor de uitvoering.

In oudergesprekken wordt zo vroeg mogelijk aangegeven wanneer een kind leesproblemen heeft en in de gesprekken hierna zullen de ouders op de hoogte gehouden worden en mee kunnen denken over de aanpak en eventueel intern of extern onderzoek.

Het zou voor kunnen komen dat een bepaalde groep kinderen samengesteld wordt die onder begeleiding een of twee keer in de week extra ondersteuning krijgt buiten de groep. Hiervoor wordt een groepsplan opgesteld. De ouders worden hiervan op de hoogte gesteld.

De intern begeleider bepaalt welke kinderen extra hulp nodig hebben en hoe deze hulp het beste gegeven kan worden, dit in overleg met de leerkrachten.

Onze school werkt met een RT-er, duolezers uit de eigen groep, leesouders en een flitsouder. Indien mogelijk wordt ook samengewerkt met stagiairs.

Op onze school worden er in de loop van de midden- en bovenbouw aanpassingen en compenserende maatregelen toegepast in het onderwijs aan een kind waarbij vermoeden is van dyslexie. Het gaat hier dan vooral om het begrijpend lezen, zaakvakken, topografie en aspecten van het rekenen.

De leerlingen krijgen in overleg een leestekst mee naar huis voordat ze er vragen over moeten beantwoorden.

Een mogelijkheid is ook de teksten eerst op cd te beluisteren.

Vergrote teksten of meer tijd is ook aan de orde bij een aantal leerlingen.

De computer wordt ingezet om talige opdrachten te maken.

Visuele afname van een dictee.

Onze school werkt, indien nodig, bij dyslectische leerlingen met een individuele leerroute voor lezen of spellen.

Dit betekent een definitieve afkoppeling van de leerling van de reguliere processen in de jaargroep.

Sommige van onze leerlingen zijn onder behandeling van externen. Op dit moment zijn dit bij ons op school vooral logopedisten of een remedial teacher. Vanuit IB, RT en/of leerkracht is er contact met deze externe begeleider.

De gegevens van deze behandelingen krijgt de school aangeleverd. Deze gegevens worden in het leerlingvolgsysteem van de school ingevoerd. Onze schoolverlaters toetsen zijn de CITO Eindtoets en voor leerlingen richting LWOO de Nederlandse Intelligentietest voor Onderwijsniveau (nio) of de Drempeeltoets.

Onze school geeft bij vastgestelde dyslectische leerlingen extra informatie bij de overgang naar het vervolgonderwijs aan de school voor voortgezet onderwijs. De informatie die aanwezig is in het zorgdossier wordt doorgegeven.

In het onderwijskundig rapport wordt aangegeven dat een leerling dyslectisch is indien dit is vastgesteld. Een kopie van de dyslexieverklaring wordt bijgevoegd.

Indien er vermoeden van dyslexie is, wordt dit ook op het onderwijskundig rapport vermeld en worden eveneens de handelingsplannen toegevoegd.

Wat biedt de Cornelis Musiusschool aan informatie en ondersteuning aan dyslectische leerlingen?

Onze school probeert bij dyslectische kinderen de acceptatie en het zelfverantwoordelijk handelen te stimuleren en te ondersteunen. De leerling moet leren omgaan met de beperking in zijn presteren en de belemmeringen die dit tot gevolg heeft in de verdere schoolloopbaan.

De school beschikt over documentatiemateriaal rond dyslexie om kinderen in de gelegenheid te stellen een spreekbeurt te houden of een werkstuk te maken over deze problematiek.

Externe hulp en ondersteuning voor dyslectische leerlingen.

Als wij als school handelingsverlegen zijn, roepen wij de hulp in van het ZAT (preventief ambulante begeleider) of we laten nader onderzoek verrichten door een psycholoog/orthopedagoog, veelal gekoppeld aan de Onderwijs Adviesdienst in Zoetermeer.

Als wij tijdens de basisschoolperiode onderzoek laten verrichten naar dyslexie dan ligt het voor de hand dat we dan ook een dyslexieverklaring van de onderzoekende instantie krijgen. Het behoort een toevoeging te zijn aan het onderzoeksverslag waarin de diagnose dyslexie wordt gesteld in een onderkende, een verklarende en een handelingsgerichte diagnose.

Deze verklaring wordt gemaakt voor de periode van de basisschool en bevat specifieke adviezen op basis van de omschreven belemmeringen op het gebied van lezen en spellen. Tevens bevat het de mogelijke compenserende kenmerken in het cognitief functioneren van het kind, naar aanleiding van de handelingsgerichte diagnose.

Onze school neemt de adviezen die in de verklaring opgesteld zijn serieus en probeert deze in te passen in het onderwijs. Samen met de ouders wordt gekeken welke leerweg voor het kind haalbaar is. In dit overleg is behandeling door externen zeker een punt van bespreking.

Voor een goede advisering richting voortgezet onderwijs is het wenselijk over goede en actuele informatie van het kind te beschikken om te voorkomen dat in het voortgezet onderwijs het gevolgde traject en de huidige stand van zaken niet duidelijk is. Het kind en de ouders hebben belang bij een concrete update van de gegevens. Er kan uitgegaan worden van de gegevens vanuit het LOVS en aanvullend diagnostisch onderzoek door de school zelf. Indien er voor wordt gekozen dit extern te laten doen, kan van de ouders verwacht worden de kosten op zich te nemen of tenminste een bijdrage te leveren. De school levert dan de vereiste gegevens voor de externe update aan.

Hoofdstuk 7 Toevoeging voor ouders

Algemeen

In december 2007 hebben alle basisscholen, SBO-scholen en schoolbegeleidingsdiensten via de Stichting Balans het boekje 'Houvast bij leesproblemen en dyslexie op de basisschool' toegezonden gekregen. Dit boek is bedoeld als leidraad voor ouders in het volgen en begeleiden van hun kinderen in het leesproces op school.

Als ouder kan men volgen of er op de school gewerkt wordt volgens de eerder genoemde protocollen op school. Indien de eventuele leesproblemen van een kind daarmee niet overgaan en de school in handelingsverlegenheid raakt, is verwijzing voor specialistisch onderzoek op zijn plaats.

Uit het boekje 'Houvast bij leesproblemen en dyslexie op de basisschool':

Het onderzoek en de daaruit voortvloeiende behandeling zullen, onder bepaalde voorwaarden, vanaf januari 2009 worden vergoed middels een subsidieregeling van het Ministerie van VWS. De bedoeling is om de voorziening in 2011 op te nemen in het basispakket van de zorgverzekering.

Dat kan alleen als niet té veel kinderen naar de zorg worden verwezen voor diagnose en behandeling van leesproblemen. Daarom zijn er afspraken gemaakt over de 'poortwachterfunctie' van het onderwijs en de zorg. Bij beide partijen wordt de verantwoordelijkheid gelegd om niet meer dan vier tot zes procent van de leerlingen te verwijzen. Verder moeten de scholen kunnen bewijzen dat:

er aantoonbaar goed onderwijs wordt gegeven volgens effectieve methodes.

er genormeerde toetsen worden gebruikt voor technisch lezen en spellen, die functioneren als leerlingvolgsysteem.

het technisch leesonderwijs voor de 25 procent zwakste kinderen een aanpak kent met meer oefening en instructie.

er voor de 10% zwakste lezers sprake is van adequate, op het individu gerichte instructie, waarin zowel interventie als vorderingen goed worden vastgelegd.

Het kan voor een kind tot frustraties leiden als het wel voldoende intelligent is, maar het technisch lezen niet onder de knie kan krijgen. Intussen lijkt dit proces bij klasgenootjes vlekkeloos te verlopen. Daarbij komt dat lezen voor deze kinderen ook nog eens veel extra inspanning kost en dat hun vaak grote inzet niet wordt beloond met een goed resultaat. Zo kunnen motivatieproblemen ontstaan, waardoor kinderen weigeren te blijven oefenen met lezen.

Ouders zijn in deze omstandigheden belangrijk voor hun kind. Wanneer er op school problemen ontstaan, zullen ouders dat thuis ook vaak merken aan het gedrag van hun kind. Soms wordt een kind lastig, soms juist stil en teruggetrokken. Soms wil een kind niet meer naar school. Soms ontwikkelt het kind lichamelijke klachten en kan het kind daardoor vaak niet naar school. Het is van belang dat ouders deze signalen serieus nemen en ze tijdig bespreken met de leerkracht. Samen kunnen ze dan wegen zoeken om het kind te helpen.

Ouders zijn onmisbaar in de ondersteuning van hun kind. Leren omgaan met dyslexie, het voortdurend aanmoedigen, daarin is een belangrijke taak weggelegd voor ouders. Daarnaast kunnen zij een waardevolle rol spelen bij het oefenen en trainen, omdat juist kinderen met dyslexie veel extra oefening nodig hebben om een minimaal technisch leesniveau te bereiken, waarmee ze verder kunnen komen in het onderwijs.

Nieuw vanaf januari 2009 (zie ook bovenstaand stuk voor ouders)

Vanaf 1 januari 2009 komen diagnostiek en behandeling van ernstige dyslexie in de basisschool in het basispakket van de zorgverzekering.

De vergoeding wordt stapsgewijs ingevoerd in de periode tot en met 2013. De vergoede zorg voor kinderen met ernstige dyslexie geldt in principe voor kinderen van 7 jaar en ouder. Deze vergoeding kan aangevraagd worden indien de zorg aanvangt vóór de negende verjaardag van het kind. Elk jaar wordt deze leeftijdsgrens met een jaar opgetrokken, totdat in 2013 de zorg voor alle leerlingen in het primair onderwijs van 7 jaar en ouder wordt vergoed.

De vergoede zorg geldt voor alle kinderen met ernstige, enkelvoudige dyslexie. Dit wil zeggen dat er bij deze kinderen, naast dyslexie, geen sprake is van een of meer andere leer- stoornissen (comorbiditeit).

Ouders kunnen bij de IB-er informatie krijgen over de instanties die onderzoek en behandeling kunnen uitvoeren in het kader van de vergoedingsregeling (zoals RID, IWAL, ONL). De ONL zijn 20 schoolbegeleidingsdiensten waaronder Onderwijs Advies in Zoetermeer.

Bij de IB-er kunt u informatie vragen over de vereiste criteria.

Tenslotte

Wie is verantwoordelijk voor wat?

Voor beide partners, ouders en school, is het belangrijk zich te realiseren waar ieders verantwoordelijkheden liggen.

Ouders hebben de verantwoording voor de opvoeding van hun kind en voeren daarin de regie.

School heeft de eindverantwoordelijkheid voor de inrichting van het onderwijs en opvoeding op school.

Informatie

Op internet is veel informatie over dyslexie te vinden, onder andere bij de Stichting Balans. (Stichting voor ouders met kinderen met leer- gedragsproblemen)

'Houvast bij leesproblemen en dyslexie op de basisschool' van Stichting Balans ISBN 90-806674-5-5

Stichting Dyslexie Nederland www.stichtingdyslexienederland.nl/

U kunt altijd terecht bij de intern begeleider van de Cornelis Musiusschool.